
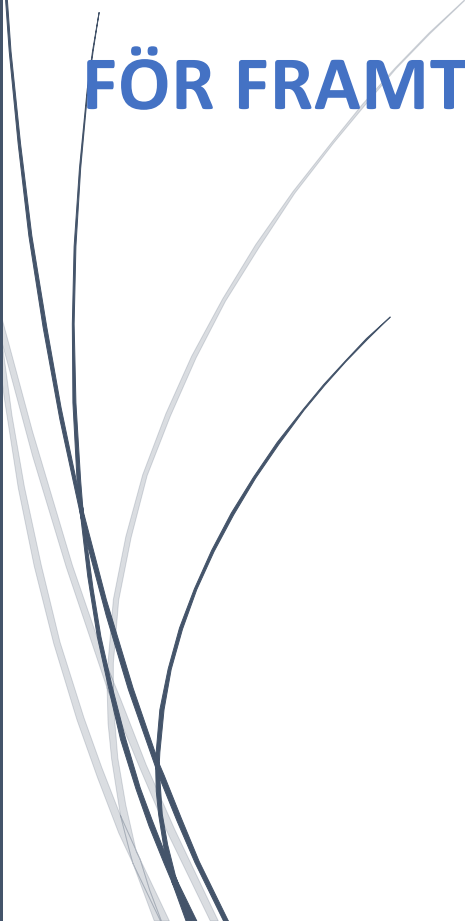

2021-02-15

Organisations- utredningens förslag till PRO Riks styrelse

**EN MODERN,
DEMOKRATISK
OCH EFFEKTIV ORGANISATION
FÖR FRAMTIDEN!**

Innehåll

Till PRO:s riksstyrelse	1
Våra utgångspunkter	2
En ny generation pensionärer	2
En alltmer digital generation	3
Konkurrensen är stor	4
Göra upp med föråldrade strukturer.....	5
En sammanfattande kommentar	6
Förslag.....	7
Föreningarnas verksamhet <i>förslag 1-5</i>	7
Digital idébank och regionala konferenser för verksamhetsutveckling <i>förslag 6-10</i>	9
Stöd till föreningarnas administration <i>förslag 11</i>	10
Rätt att delta för alla medlemmar <i>förslag 12</i>	11
Icke medlemmar får pröva på <i>förslag 13-14</i>	11
Intresseföreningar <i>förslag15-19</i>	12
Etnokulturell samverkan <i>förslag 20-23</i>	14
Modernt ledarutvecklingsprogram <i>förslag 24-26</i>	15
Medlemsförmåner <i>förslag 27-28</i>	17
Digitala tekniken <i>förslag 29-32</i>	18
Medlemsrekrytering <i>förslag 33-37</i>	20
Pensionärskravet <i>förslag 38-40</i>	21
Stödmedlemskap <i>förslag 41</i>	22
Medlemsavgiften <i>förslag 42-44</i>	23
Uteslutning <i>förslag 45-46</i>	23
Samverkan <i>förslag 47-48</i>	24
Lokalt samarbete mellan föreningarna <i>förslag 49-52</i>	24
Distrikten <i>förslag 53-57</i>	27
Kongressen <i>förslag 58-67</i>	31
Visionsmötet <i>förslag 68-69</i>	35
Medieutredning <i>förslag 70</i>	36
Bilaga 1: Ekonomiska konsekvenser	38

Till PRO:s riksstyrelse

Organisationsutredningen överlämnar här sin slutrapport. Vi har lagt samman våra förslag på de två steg som direktiven angav, till en samlad rapport. Båda stegens förslag har remitterats ut till distrikt, samorganisationer och föreningar och vi har tagit hänsyn till remissynpunkterna i våra slutliga ställningstaganden. Remissutfallet redovisas i texten under de olika förslagen.

Vi har också utfört tilläggsuppdraget att redovisa kostnaderna för våra förslag. I den delen har PRO:s kansli biträtt oss med sifferunderlaget.

På en punkt har vi inte följt direktiven. I direktiven till Organisationsutredningen står att utredningen ska lämna ett förslag till genomförandeplan till styrelsen i samband med övriga förslag. Utredningen påbörjade ett sådant arbete i samband med steg 1, men ganska snabbt stod det klart att riksstyrelsen ansvarar för hur de allra flesta uppdragen ska genomföras, vilken tidplan som kan ges och vilket samråd som ska ske innan förslagen kan genomföras. Utredningen tvekar inför en sådan uppgift eftersom inte alla i gruppen känner till vilka övriga frågor styrelsen har att hantera. Vi har därför avstått från att slutföra denna del i vårt uppdrag men är naturligtvis öppna för att hjälpa till med detta arbete om styrelsen så önskar.

Vi tackar för förtroendet att få tid och möjlighet att genomlysna och fördjupa oss i dessa viktiga framtidsfrågor. Under den tid vi har arbetat har PRO haft att verka under exceptionella förhållanden under coronapandemin. Våra styrelser har fått improvisera för att fullgöra sina uppgifter, samtidigt är man orolig över att knappt kunna bedriva någon verksamhet och hur det i sin tur ska avspeglas i medlemssiffrorna som slår på ekonomin. Det är bakgrunden till våra förslag. Vi är av den bestämda uppfattningen att PRO nu ska samla sig och möta svårigheterna genom att modernisera vår organisatoriska struktur och ge styrelserna nya verktyg för att agera. Vi är övertygade om det är bästa sättet att bemästra de utmaningar vi har att möta så att vi kan förbli en attraktiv och stark organisation för Sveriges pensionärer.

Vi tackar också för den goda hjälp vi haft i vårt arbete av PRO:s kansli genom Patrik Fornedal, Guy Lööf och Åsa Karlberg

Och till sist: Gruppen är enig i sina ställningstaganden.

Leni Björklund, Tommy Emanuelsson, Lena Ottosson, Inger Persson, Gunnar Sandell, Li Teske, Sam Wenngren, Leif Wikman, Stig Åhlund

/ Guy Lööf, Åsa Karlberg

Våra utgångspunkter

Både antalet och andelen äldre ökar i vårt samhälle. Fram till 2030 beräknas antalet som är 65 år och äldre öka med 310.000 personer vilket innebär en andel på drygt 21 procent, av hela befolkningen. Denna demografiska utveckling kan vi se i hela västvärlden. Trots fler äldre minskar antalet medlemmar i PRO. Ska vår organisation fortleva som en betydelsefull organisation och en naturlig företrädare för både medlemmar och övriga äldre måste de senaste årens utveckling brytas.

Fortfarande är vårt medlemsantal stort i jämförelse med många andra folkrörelser och ser vi till den samlade pensionärsrörelsen är nästan 50 procent av pensionärerna medlemmar i någon av organisationerna. Utvecklingen är dock negativ och en folkrörelse med sjunkande medlemsantal förlorar både inflytande och attraktionskraft. I synnerhet som medlemspotentialen ökar. Vi värvar fortfarande förhållandevis många medlemmar varje år, ca 30.000. Vårt bekymmer är att fler lämnar PRO.

Ett medlemskap i PRO ska vara inspirerande, berikande, roligt och lustfyllt. Det ska finnas en mångfald av verksamheter, där var och en kan finna det som passar. På samma sätt ska PRO ta tillvara pensionärernas intressen i sitt intressepolitiska arbete och driva en kamp mot både åldersdiskriminering och försämrade livsvillkor för äldre. Det kommer också att vara medlemsrekryterande.

En ny generation pensionärer

En vanlig uppfattning är nog att den typiske medlemmen i PRO är en person som under sitt yrkesverksamma liv varit aktiv i folkrörelser och haft politiska uppdrag. Genom sitt engagemang i folkrörelsearbete är hen väl förtrogen med föreningskunskap. Bilden stämmer ganska väl med verkligheten även om det naturligtvis finns många undantag.

Av den nya generationens äldre har allt färre denna bakgrund. Vi får allt färre som engagerar sig partipolitiskt. De traditionella folkrörelserna tappar medlemmar och förlorar i betydelse. Det innebär dock inte att denna generation är mindre intresserad av samhällsfrågor. Skillnaden är snarare hur detta intresse kanaliseras.

I stället för partipolitiken eller engagemang i en traditionell folkrörelse väljer många att bli aktiva i en intresseförening med ett mycket snävare samhällsperspektiv. Inte sällan kan det röra sig om ett tillfälligt engagemang i

en särskild fråga. Det kan handla om dagisutbyggnad, snöröjningen på gångbanorna, bevarandet av grönområden, musikfestivaler och mycket annat. Många är också aktiva i barnens och barnbarnens fritidsverksamhet. Den som t.ex. besöker fotbollsturneringar för barn och ungdomar, märker ett stort engagemang från både föräldrar och mor-och farföräldragenerationen. Sverige har, i jämförelse med många andra västländer, en stor andel som deltar i frivilligverksamhet t.ex. olika former av väntjänst. Det mer handfasta praktiska föreningsarbetet lockar till engagemang. Däremot blir det allt svårare för föreningarna att besätta styrelseplatserna.

En ökande andel av de nya pensionärerna är inte födda och uppvuxna i Sverige utan kommer från samhällen med en annan kultur. De är inte vana vid vårt föreningsliv, har kanske arbetat merparten av sitt liv i sitt gamla hemland och talar bristfällig svenska. För dem erbjuder PRO och andra pensionärsorganisationer ingen naturlig verksamhet utifrån deras erfarenheter och intressen. Samtidigt handlar det om personer som ofta har mycket låga pensioner och ett stort behov av det stöd som en stark pensionärsorganisation kan erbjuda.

De ekonomiska klyftorna ökar bland pensionärerna. Kvinnorna är särskilt utsatta för ett pensionssystem som skapar dessa orättvisor. Samtidigt med de ekonomiska klyftorna är skillnaderna i övriga levnadsförhållanden stora redan idag och kommer sannolikt att öka. Många av både dagens och framtidens medlemmar är friska, aktiva och med förhållandevis god ekonomi. Medan andra är trötta av ett pressat arbetsliv med låga löner, som resulterat i en låg pension.

Dessa skillnader har alltid funnits men utvecklingen blir alltmer polariserad med en stor grupp pensionärer som kan leva relativt gott samtidigt som många har betydligt sämre livsvillkor.

Det finns ingen entydig bild av den nya tidens pensionär. Vår organisation kommer även i framtiden att ha medlemmar med en lång och gedigen erfarenhet av folkrörelsearbete och partipolitiskt engagemang och som gärna också åtar sig styrelseuppdrag. Men blir dock ingen sinnebild av en PRO:are. I framtiden får vi ännu fler medlemmar än idag med skilda bakgrunder och därmed också skilda förväntningar på PRO och vad de vill uträtta för organisationen.

En alltmer digital generation

Aldrig tidigare i historien har en samhällsförändring varit så djupgående och omfattat så många personer under så kort tid som digitaliseringen. Vi som är aktiva nu i PRO tillhör den analoga generationen även om en hel del av oss har

tagit till sig de digitala lösningarnas möjligheter. Inom en snar framtid knacker dock den digitala generationens pensionärer på dörren på ett helt annat sätt. Vi får inte heller tro att den digitala klyftan är något övergående. De digitala lösningar som idag är framtidsinriktade riskerar om några år att te sig föråldrade. Framtidens klyftor handlar då mindre om att vara analog eller digital utan om vilka digitala alternativ som man behärskar.

PRO får inte halka efter. Vi måste finnas med aktivt på sociala medier, både på lokal, regional och riksnivå. Det ska vara lätt att få information om och ha dialog med PRO digitalt. Vi ska kunna kommunicera med varandra och med personer utanför organisationen via digitala verktyg.

Den digitala klyftan ställer krav på oss att både efterfråga och erbjuda utbildningar i att använda digital teknik för att stärka både individen och organisationen. Samtidigt ställer också denna klyfta krav på oss att erbjuda analoga lösningar för dem som efterfrågar sådana. Det handlar inte om antingen eller utan om både och men utvecklingen är obeveklig och halkar vi efter finns det andra som är mer lockande än PRO.

Konkurrensen är stor

Den konkurrens vi möter gäller inte endast andra pensionärsorganisationer eller andra organisationer överhuvudtaget, utan i hög grad kommersiella intressen, som ser en stor kundkrets bland de pensionärer som har goda inkomster. Många av dagens och morgondagens pensionärer är aktivare och friskare än tidigare generationer, samhället trycker på om att vi ska arbeta längre. Barn, barnbarn och vänner är andra som konkurrerar om pensionärers tid!

Ska vi fortsätta vara en bred pensionärsorganisation måste vi både kunna attrahera medelklassens pensionärer och samtidigt vara en organisation med den viktiga uppgiften att kämpa för dem som har de lägsta pensionerna. PRO kan inte ställas till svars för dessa låga pensioner, men organisationen har ett ansvar för att belysa förhållandena och ställa krav på att de måste höjas.

Det innebär att PRO ska erbjuda ett alternativ både till de kommersiella aktörerna och till andra organisationer. Vi måste kunna ge ett bra svar till den enskilde som undrar vilket särskilt skäl det finns att bli medlem i just PRO. Då behöver vi visa att vi har något att erbjuda som andra, kommersiella såväl som ideella, aktörer inte har. Eftersom vi förlorar många medlemmar krävs att våra aktiviteter utvecklas och blir tillräckligt intressanta för att de som redan är med hos oss blir kvar.

Göra upp med föråldrade strukturer

Om trenden av vikande medlemstal ska brytas räcker det inte med att hoppas och fortsätta i gamla hjulspår. Vi måste våga göra upp med de strukturer i PRO som nu är föråldrade. De bar upp organisationen under tidigare år, gav den stadga, kontinuitet i medlemstillströmningen och möjligheter att få ett inflytande över samhällsutvecklingen.

Verksamheten är inte tillräckligt inbjudande för att locka tillräckligt många nya medlemmar och det resulterar i att fler avsäger sig medlemskapet än som kommer in. Våra medlemmar förväntar sig att föreningarna erbjuder en mångfald av verksamheter. Alla i föreningen behöver inte gilla allt, utan man väljer det som är mest intressant.

De allra flesta PRO-föreningar vill ha fler medlemmar och där de lyckas pågår en ständig medlemsrekrytering. Verksamheten i dessa genomsyras av ett medlemsperspektiv med utgångspunkt i vad det är som får människor att vilja engagera sig i PRO. En framgångsrik förening förlitar sig inte på gamla synsätt utan på vad som gäller idag och i framtiden.

Vår verksamhet följer i stort de traditioner för folkrörelser som byggdes upp under industrialismens epok. Tydliga strukturer för mötesformer och beslutfattande. Allt skulle följa sin ordning i syfte att värna demokrati och kontinuitet. Våra föreningar var förhållandevis homogena. De aktiva medlemmarna hade formats av många år som förtroendevalda i folkrörelsevärlden. De var vana vid att sitta på styrelsemöten och hantera ärenden på ett korrekt sätt. För många var det självklart att åta sig ett uppdrag som ordförande, sekreterare, kassör eller något annat. Det var en ära att bli tillfrågad och en styrelsepost sågs av de flesta som ett hedersuppdrag som ofta ökade på anseendet i lokalsamhället.

Alla beslut skulle vara väl förberedda, inget skulle hastas fram. Beredningstiden fick vara lång. Detta präglade hela samhället. Vi kan bara se på de statliga utredningar som tillsattes fram till slutet av sjuttioalet. Det var inte ovanligt att utredningar satt i tio år innan ett slutbetänkande lämnades. Nu får man i bästa fall ett drygt år på sig – ändå tycker många att lagstiftningsarbetet går för långsamt.

När beslut fattas vid vår kongress gäller de fyra år framåt. I dagens värld är det en lång tidsperiod. Det gäller både i ett bredare samhällsperspektiv och om vi ser till vår organisation. Kongressbeslut riskerar att bli föråldrade samtidigt som de binder styrelsen att arbeta med frågor som inte längre står i fokus. Vi

riskerar också att begränsa antalet som är intresserade av en plats i riksstyrelsen med den tidshorisonten.

Det finns mycket i folkrörelsetanken vi ska värna om. Inte minst gäller det den demokratiska processen och att alla ska få komma till tals. Verksamheten ska skötas korrekt och med god insyn för medlemmarna.

När vi vill göra upp med gamla strukturer gäller det inte att kasta allt överbord. Vi kompletterar traditionella verksamheter med nya och moderniserar andra.

Vi har redan idag många gånger svårt att hitta medlemmar som vill åta sig styrelseposter, andra vill inte vara med i en traditionell geografisk förening, utan i en intresseförening inom ramen för PRO.

Våra kongresser är stora och viktiga manifestationer men även ombud uppfattar dem som omständliga och byråkratiska. De flesta medlemmar känner knappast till vad som händer vid kongressen - vilka frågor som tas upp , diskussionerna och besluten. Här finns ett demokratiskt underskott. Som vi påtalar ovan avskräcker också den långa tidsperioden på fyra år några som annars skulle bli mycket goda företrädare för PRO.

En folkrörelse med en levande demokrati måste också ha resurser att utveckla nya fora för möten, diskussioner och beslut, som inte är lika formaliserade som dem vi har idag. Inte alltid som en ersättning utan som ett demokratiskt komplement, som ligger mer i tiden. Det ger utrymme för alla dem som vill arbeta i PRO på det sätt som man t.ex. gör i olika aktivitetsgrupper.

En sammanfattande kommentar

PRO har historiskt uppfattats som en naturlig företrädare för pensionärerna i vårt land. Vi möter redan idag stora utmaningar i den rollen och i framtiden blir de ännu större. För PRO gäller det att utvecklas eller förlora den roll vi har idag.

Våra förslag bygger på att PRO ska kunna förbli en organisation med många medlemmar, som är aktiva på sina villkor och utifrån sina intressen. Ett engagemang som tar sig många uttryck med PRO:s värderingar som grund. Det lokala arbetet kommer alltid att vara basen men därutöver ska det finnas en mångfald olika verksamheter som utgår från medlemmarnas intressen.

Vår organisation ska vara öppen och välkomnande. Organisationsstrukturer, hierarkier och mötesformer får inte vara det som styr, utan vår uppgift är att

samla oss pensionärer i gemenskap och i det viktiga arbetet för goda levnadsvillkor.

Naturligtvis behöver alla organisationer en struktur som skapar någon form av ordning och reda samt kontinuitet men i vår organisation har för mycket styrts av formerna. Det har hindrat medlemmars kreativitet och arbetslust och därmed bidragit till att vi förlorat medlemmar. Vad som måste betonas mer är *"meningen med föreningen"*.

Vår uppgift i organisationsutredningen har varit att finna en bättre balans i relationen medlem och organisationsstruktur, där vårt fokus varit den enskilde medlemmen.

De förslag som presenteras nedan bygger på de frågor som organisationsutredningen skickade ut på remiss i två omgångar. De förändringar som föreslås av organisationsutredningen har fått stort stöd i remissvaren, i några fall har vi kompletterat dem. I samband med förslagen kommenterar vi också ett flertal av synpunkterna.

Förslag

Föreningarnas verksamhet

Förslag

Stadgan bör ange att följande ska gälla vid föreningarnas val vid årsmötet.

1. Styrelse ska kunna väljas i klump av årsmötet, utan att precisera de olika posterna. Vid ett sådant val ska styrelsen själv utse ansvarsområden och konstituera sig. Årsmötet avgör hur styrelsen ska väljas.
2. En styrelse ska bestå av minst tre ledamöter. Vid fler ledamöter bör det vara ett ojämnt antal.
3. Valberedning utses av årsmötet.
4. Revisorer utses av årsmötet.
5. Kravet på höstmötet slopas.

Det är omvittnat svårt för många föreningar att besätta styrelseposterna enligt de regler som stadgarna föreskriver. Det finns flera skäl till det. En viktig förklaring är att alltför många som blir medlemmar hos oss inte har den föreningsvana som historiskt har varit en styrka. Ovan nämndes också konkurrensen om tid och intresse. Vidare finns

ett starkt tryck i samhället att vi ska arbeta längre. Det uppskattas av många och leder till att de inte känner sig som pensionärer vid 65 år.

Det kan vara svårt att finna någon som vill åta sig ett arbete som ordförande men några kan ändå tänka sig att vara aktiva i styrelsen. Samtidigt vittnar föreningar även om svårigheter att uppfylla stadgarnas krav på antal styrelseledamöter. För att kunna fortsätta sin verksamhet tvingas vissa helt enkelt till stadgebrott. Andra blir vilande eller läggs ner. De två sista alternativen är olyckliga då erfarenheterna visar att dessa föreningar sällan återupptar verksamheten. Lägg de ner förlorar PRO de medlemmar som tycker att det är för stort geografiskt avstånd till andra föreningar. Föreningar som har potential att erbjuda aktiviteter måste värnas.

Stadgan bör därför ge årsmötet möjlighet välja alternativ för styrelsevalet utifrån de förutsättningar som gäller för föreningen. Det ger större flexibilitet åt valberedningens arbete och den kan utgå från engagemang och intresse hos dem som vill arbeta för föreningen och åta sig styrelseuppdrag.

Vidare bör det räcka med att endast ett medlemsmöte per år, d.v.s. årsmötet, protokollförs. Vill en förening ha fler protokollförda möten, är det naturligtvis helt i sin ordning.

På årsmötet ska val av styrelse genomföras liksom ansvarsprövning för föregående års verksamhet. Årsmötet antar också en verksamhetsplan/budget och fastställer medlemsavgiften för kommande år. Organisationsutredningen föreslår vidare att stadgarna anger att en föreningsstyrelse ska bestå av minst tre ledamöter. Några remissinstanser har framfört att tre ledamöter är för få för att styrelsen ska fungera. Organisationsutredningen har förståelse för den synpunkten men en styrelse kan kompletteras med adjungerade och arbetsgrupper. Det viktiga med förslaget är att försöka förhindra, att en förening som kan verka läggs ner, därför att man till årsmötet inte kan få ihop en större styrelse. Styrelsens uppgifter ska också framgå av stadgarna. Däremot får styrelsen själv bestämma hur den ska konstituera sig.

Valberedningen lägger förslag om att antingen utse styrelsen i klump eller preciserat post för post. Årsmötet väljer styrelse, oberoende av valberedningens förslag.

En liten majoritet av remissvaren, drygt 50 procent, gav sitt stöd till denna förändring. Organisationsutredningen har därför justerat remissförslaget till att föreningen själv får välja vilken modell man vill ha på årsmötet.

Digital idébank och regionala konferenser för verksamhetsutveckling

Förslag

6. PRO Riks startar en digital idébank för verksamhetsutveckling
7. Idébanken ska även vara en viktig del i all utbildning av förtroendevalda.
8. PRO Riks arrangerar, tillsammans med distrikten, regionala utvecklingskonferenser för att sprida goda exempel till stöd för föreningarnas verksamhet.
9. PRO Riks arrangerar varje år en artisthelg vid Gysinge. Man ska kunna ta del av den både på plats och genom livestreaming.
10. PRO Riks tillsätter en arbetsgrupp som ser över förutsättningarna och vilka samarbetspartner som kan bli aktuella.

För att utveckla PROs lokala och regionala verksamhet behöver vi inspireras av vad andra har gjort. Ofta är det lätt att fastna i gamla vanor, i synnerhet om de fungerar ganska bra men ska vi locka nya medlemmar och få gamla att stanna kvar måste föreningarna våga pröva nytt. Det finns goda exempel att ta tillvara, både från PRO och andra organisationer. En digital idébank kan bli ett sätt att sprida kunskap om dessa goda exempel. Ett annat är att ge möjlighet för medlemmar att fysiskt få träffas och inspireras av varandra. Både idébanken och fysiska träffar ger medlemmar större möjligheter att engagera sig.

För att idébanken ska fungera över tid, krävs att den är enkel att hantera. Det ska vara enkelt att digitalt sända in information, det ska vara enkelt att hitta i den och den ska vara enkel att administrera. Smått som stort ska kunna finnas i den. För att den ska få en god spridning behöver organisationens förtroendevalda vara väl förtrogna med den, både vad gäller att söka och skicka in tips. Idébanken ska vara tillgänglig för våra medlemmar på PROs hemsida och på en särskild medlemsgrupp på Facebook.

De flesta av de områden PRO är verksamt inom ska omfattas av idébanken. En medlem eller förening som t.ex. vill ha tips på hur man bör arbeta för att förbättra äldres boendevillkor ska kunna finna dem där, liksom tips om hur föreningen kan förbättra sin lottförsäljning, eller göra program om vilka äldre frågor som står i fokus i olika delar av världen. Eftersom medlemssituationen är bekymmersam på många håll blir frågan om medlemsrekrytering viktig. Områden som organisationsutredningen vill betona är också hur man kan få kontakt med forskning och kultur och kan engagera dem i föreningsverksamheten.

PRO:s distrikt och riks bör tillsammans arrangera regionala utvecklingskonferenser. Dessa ska ge kunskaper och idéer för att utveckla föreningsmöten och verksamheten. De ska vara öppna för alla intresserade, som dels ska kunna få information om verksamheter genom samtal, föreläsningar och utställningar, dels knyta kontakter med andra som man kan samarbeta med i olika sammanhang.

Andra organisationer som ABF, Folkets Hus och Parker, klimatorganisationer, universitet, folkhögskolor m.fl. ska kunna medverka på olika sätt i arrangemangen.

De kan både informera om verksamheter samt ge föreningarna möjlighet att knyta kontakter med föreläsare och artister. Hjälp och finansiering genom ABF är ofta en förutsättning för att föreningar ska kunna inbjuda till möten med extern medverkan. Dessa förslag syftar till att utveckla föreningsverksamheten men kommer också att stärka PRO:s position som kulturarrangör.

I remissvaren mötte förslaget om idébank och regionala utvecklingskonferenser ett mycket stort stöd.

För att ytterligare manifesteras PRO:s engagemang i kulturen föreslår organisationsutredningen att PRO arrangerar en årlig artisthelg i Gysinge. Platsen kan då gästas av sommarfirande PRO:are eftersom det finns goda möjligheter att övernatta där. De som inte vill eller kan åka dit, ska kunna njuta av programmen digitalt.

Organisationsutredningen vill att PRO Riks tillsätter en arbetsgrupp med program-, och medlemsvärningsengagerade som ytterligare kan utveckla dessa i idéer i syfte att ge föreningarna och hela organisationen ett lyft.

Stöd till föreningarnas administration

Förslag

11. PRO Riks utarbetar digitala mallar och tar fram hjälpmedel för att underlätta föreningarnas administrativa arbete.

Föreningens administration kan ta mycket tid i anspråk för en styrelse och bli ett hinder för att finna lämpliga personer till styrelseposterna. Särskilt svårt kan det bli för dem som är nya i föreningslivet. Med ett gott stöd som underlättar styrelsens arbete med ekonomihantering, årsredovisningar och årsmötesprotokoll, skulle fler bli intresserade att delta.

I de allra flesta föreningar finns idag tillgång till digitala hårdvaror och personer med tillräcklig digital kunskap för att kunna använda mallarna och digitala hjälpmedel. Det mesta av administrationen i övrigt sköts också digitalt. De föreningar som vill ha stöd med analoga mallar och hjälpmedel ska kunna få det efter begäran. Dessa förslag har fått starkt stöd i remissomgången.

Rätt att delta för alla medlemmar

Förslag

12. Grundprincipen ska vara att alla medlemmar i PRO är välkomna till alla PRO-föreningars verksamhet

För organisationsutredningen har frågan om öppenhet varit viktig. Som medlem ska jag känna mig välkommen om jag vill besöka en förening som inbjuder till ett intressant möte. Även om jag är medlem i en lokal förening är jag också medlem i den stora PRO-familjen.

Det fanns ett mycket stort stöd för förslaget men också vissa reservationer, som kan sammanfattas med att egna medlemmar har förtur om det finns begränsningar i hur många som kan delta. En medlem utifrån kan inte räkna med att få del av eventuella kostnadssubventioner som den arrangerande föreningen beslutat om för sina medlemmar.

Vårt förslag handlar om en grundprincip och det kan finnas tillfällen då den inte kan tillämpas. Vid ett årsmöte får inte egna medlemmar hindras att delta på grund av besökare från andra föreningar. Som framgår ovan är det också rimligt att externa kan få betala en avgift, alternativt högre avgift, om den arrangerande föreningen ger kostnadssubventioner till de egna medlemmarna. Vår erfarenhet pekar på att det sällan blir några större problem.

Icke medlemmar får pröva på

Förslag

13. Icke medlemmar ska ha rätt att få pröva på att vara medlem och delta i olika aktiviteter.
14. Försäkringsfrågan löses genom att PRO överbetalar sin kollektiva försäkring, utifrån antalet medlemmar.

Forskning om ideella organisationer visar att möjligheten att pröva på att delta i en föreningsaktivitet ökar intresset att senare bli medlem. Det är också ett allt vanligare sätt för intresserade att inleda sitt medlemskap.

I praktiken tillämpar många föreningar detta genom att de tillåter personer som inte är medlemmar att delta i diverse aktiviteter och förslaget stöddes också i remissomgången. Det kan vara personer som känner någon medlem och vill följa med till ett möte eller aktivitet. Varje förening bestämmer dock själv, vilket kan skapa godtycke och ibland dåliga relationer med en person som önskar att få pröva på hur det är att vara medlem i PRO. Genom att det inte är reglerat finns det också problem med försäkringen om gästen råkar ut för en skada.

Det kommer med all sannolikhet inte att bli någon stor tillströmning av personer som prövar på men tillräckligt många för att det ska underlätta medlemsrekryteringen. Det finns inte något skäl att ange ett bestämt antal aktiviteter för provmedlemmen. Föreningarna kommer att klara den uppgiften utan närmare styrning.

Det kommer att bli lite högre försäkringskostnader för PRO men inte på den nivån att det bör utgöra ett hinder.

Intresseföreningar

Förslag

15. Underlätta möjligheterna att skapa intresseföreningar inom PRO.
16. PRO Riks upprättar en digital förteckning över intresseföreningar.
17. Intresseföreningar ska jämföras med geografiska föreningar och delta på samma villkor som övriga föreningar i den samverkan som finns i en kommun och distrikt.
18. En intresseförening ska kunna vara helt digital.
19. Möjligheter ges att skapa rikstäckande intresseföreningar.

Alla som söker sig till PRO vill inte engagera sig i en geografisk förening. Vissa vill i stället få utveckla sina särskilda intressen och träffa andra likasinnade inom ramen för PRO. Intressena kan omfatta skilda områden som husvagnar, teknik, klimatfrågor, kultur m. m.

Många får sitt intresse tillgodosett i den geografiska föreningen. Granskar vi föreningarnas verksamhet finner vi en stor uppsjö av arrangemang som bygger på enskilda medlemmars särskilda intressen, många gånger sker det i studiecirkelform.

För andra, som har ett mycket starkt engagemang och som aktivt vill verka för det inom PRO, kan det vara svårt att vara begränsad till en lokal förening, där endast få delar intresset. De kanske hellre vill träffa fler likasinnade och välja en intresseförening. För vissa kan alternativet vara en rikstäckande intresseförening.

En stor majoritet gav sitt stöd till förslaget men det fanns också reservationer och farhågor med intresseföreningar. Den främsta invändningen var att det kan försämra underlaget för de geografiska föreningarna som är basen i vår organisationsstruktur. I stället framfördes att intresseföreningarna bör bildas inom ramen för den geografiska föreningens arbete, genom undergrupper/underföreningar.

Organisationsutredningen vill dock lyfta fram att genom intresseföreningar breddas medlemspotentialen för PRO och ger förutsättningar för att öka antalet medlemmar. Människor som inte vill engagera sig i den lokala verksamheten kan i en intresseförening hitta en form för sitt engagemang. Finns inte det alternativet är risken stor att hen inte söker sig till PRO.

För att underlätta för den som vill komma i kontakt med en intresseförening med önskad inriktning, ska PRO Riks säkerställa att finns en lätt tillgänglig digital förteckning över intresseföreningarna. I framtiden kommer fler intresseföreningar att kunna verka helt digitalt, vilket inte bör vara något hinder. Visserligen kommer inte alla PRO-medlemmar att kunna delta i denna typ av verksamhet, men då finns säkert andra verksamheter som passar bättre.

Vi kommer att se en större efterfrågan på rikstäckande föreningar. Ska dessa fungera måste de vara digitala. Sådana föreningar ger personer som är spridda över hela landet med gemensamma intressen, möjligheter att träffas digitalt och kunna fungera som en vanlig förening. Var och en räknas också som medlem i det distrikt hen bor i.

I organisationsutredningen ser vi intresseföreningarna som en rörelse i vår organisation som stimulerar till nya arbetsformer. Vi kan få nya medlemmar med intressen och kunskaper, som idag inte är vanliga i PRO.

Det är samtidigt viktigt att intresseföreningarna inte existerar vid sidan om PRO:s normala verksamhet. En intresseförening ska betraktas som vilken annan förening som helst i kommunen och distriktet. De ska bjudas in att delta i olika gemensamma verksamheter som arbetsgrupper, pensionärsråd o. dyl. Medlemmar i rikstäckande intresseföreningar ska inbjudas till distriktsarrangemang.

Naturligtvis finns inget som hindrar att en lokalförening bildar egna intressegrupper bland sina medlemmar. Det förekommer redan idag och bör uppmuntras. Exempel på sådana undergrupper bör finnas i den digitala idébanken för att stimulera till efterföljd eller för att skapa kontakter intresserade emellan.

Etnokulturell samverkan

Förslag

20. PRO bör utveckla samarbetet med de föreningar som samlar pensionärer med annan etnisk bakgrund, både på lokal, distrikts- och riksnivå.
21. PRO Riks ger ut ett material om hur samarbete kan utvecklas. Kontakt bör tas med ABF.
22. PRO Riks inleder ett samarbete med SIOS (Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige) för att diskutera hur PRO på bästa sätt kan driva de frågor som är viktigast för äldre med utländsk bakgrund.
23. Finns det lokala förutsättningar ska PRO vara öppen för att starta etnokulturella föreningar, utifrån samma förutsättningar som för intresseföreningar.

Sverige är idag ett annorlunda land på många sätt än det var tidigare. Nästan en tredjedel av befolkningen har en annan etnisk bakgrund än den svenska. Utvecklingen har inte gått spårlöst förbi i PRO men påverkat endast i mindre grad.

PRO ska vara en öppen och välkomnande organisation. Detta understryks i vår värdegrund. Det innebär att vi bekämpar all diskriminering. Etnisk bakgrund, sexuell läggning, könsidentitet m. m. får inte vara hinder för att känna sig välkommen i PRO.

Vi lever i en tid där det råder ett ogynnsamt samhällsklimat mot individer och grupper med annan etnisk bakgrund. PRO bör se det som en del av sina uppgifter att bidra till ett bättre klimat. Det innebär att PRO tar avstånd från politiska partier och organisationer, som utifrån etnisk bakgrund gör skillnad på dem som bor i vårt land.

Många av dagens pensionärer har en annan bakgrund än den traditionellt svenska och andelen ökar. Villkoren som pensionärer är oftast betydligt sämre för dem än för etniska svenskar. Inte minst gäller det pensionerna. De som invandrat till Sverige har i stor utsträckning haft sämre betalda arbeten och många får en reducerad pension eftersom de inte hunnit vara yrkesverksamma den tid som krävs för full pension.

PRO har ett ansvar att lyfta fram frågor som rör pensionärer med de sämsta villkoren och det gäller i högsta grad svenskar med utländsk bakgrund. Ansvaret gäller på alla nivåer inom PRO. Under de senaste åren har vissa satsningar genomförts, bland annat ett studiecirkelmateriale. Men vi behöver göra fler försök att pröva nya vägar eftersom detta är ett viktigt utvecklingsområde för PRO om vi ska kunna tala för landets pensionärer.

En stor majoritet instämde i frågan om PRO skulle kunna starta etnokulturella föreningar men samtidigt var många skeptiska. Remissynpunkterna kan sammanfattas på följande sätt: *vi instämmer i utredningens oro när det gäller svårigheterna att attrahera medlemmar med utländsk bakgrund. För den skull är vi inte helt positiva till etnokulturella PRO-föreningar då de kan bidra till att minska den nödvändiga integrationen.*

Frågan om etnokulturella föreningar kan inte få ett entydigt svar. Det kan vara en god lösning på en ort men en dålig någon annanstans. Det viktiga är kontakter och samarbete samt att kunna driva frågor som rör pensionärer med annan etnisk bakgrund, när sådana frågor tas upp i t. ex pensionärsråden.

Modernt ledarutvecklingsprogram

Förslag

24. PRO Riks samlar sina utbildningsresurser och tar tillsammans med PRO Folkhögskola och ABF fram underlag till ett modernt ledarutvecklingsprogram som ska stärka våra styrelser. Arbetet ska ske i samverkan med extern expertis som forskare och organisationsutvecklare med flera. Återkoppling ska ske till PRO-distrikten under arbetets gång.
25. Med stöd av PRO Riks ansvarar distrikt och föreningar för att planera och genomföra ledarutbildningar.
26. PRO Riks och styrelsen för PRO Folkhögskola ska gemensamt arbeta för att folkhögskolan utvecklas till ett erkänt kompetenscentrum för utbildnings- och utvecklingsarbete med fokus på äldre. PRO-distrikten ska inbjudas att delta i denna process.

Allt framgångsrikt förändringsarbete kräver planering och utbildning. Det måste finnas en genomtänkt strategi som kombineras med att de som påverkas av förändringarna får möjlighet att granska avsikterna, samtidigt som man får nya kunskaper och metoder som gör det möjligt att klara de krav som förändringarna ställer.

PRO har alltid betonat utbildningens roll. Det framgår av stadgarna där PRO beskriver sig som "en mötesplats för gemenskap, samvaro och livslångt lärande för Sveriges alla pensionärer". PRO är en av ABF:s mest flitiga studiecirkelarrangörer och har också en egen folkhögskola, den enda som ägs av pensionärer.

Nu vill organisationsutredningen att PRO tar ytterligare ett nydanade steg på utbildningsområdet och lägger grunden till ett nytt ledarutvecklingsprogram. Vi efterlyser att PRO Riks mobiliserar organisationens utbildningsresurser och tillsammans med PRO Folkhögskola och ABF utvecklar ett modernt ledarutvecklingsprogram för äldre. Organisationsutredningen bedömer att våra föreningsstyrelser behöver annat stöd än tidigare i sitt arbete. De kommer t.ex. att ha medlemmar med större skillnader i bakgrund och intressen och få allt fler medlemmar som själva aktivt vill arbeta med sina intressen och engagemang och som dessutom vet hur man arbetar i mer eller mindre löst sammanhållna nätverk. Detta måste gå att förena med att styrelsen ska hålla samman föreningen och den ideologiska kursen. Föreningsteknik är ett hjälpmedel men framför allt krävs en utbildning som ger styrelsen förmåga att hantera mångfald av aktiviteter och lösa nätverk, som stärker lagarbetet i styrelsen och gör den mindre sårbar.

PRO:s ledarutvecklingsprogram ska baseras på dokumenterad kunskap om äldres styrkor och svagheter som ledare och det betyder att vi ska ta hjälp av forskare och erfarna organisationsutvecklare. Vi vill att vår egen folkhögskola ska vara ett erkänt modernt kompetenscentrum för utbildnings- och utvecklingsarbete med äldre i fokus.

Genom att från början involvera PRO Folkhögskola och ABF i denna satsning kan vi få en helhetssyn på våra utbildningar. Folkhögskolan erbjuder fördjupade utbildningar i ett ledarutvecklingsprogram. Den har möjlighet att driva ett förändringsarbete som en utbildning där eleverna får både teoretisk fördjupning och praktiskt kan pröva förändringar med läraren som mentor och stöd.

Samverkan med ABF i utvecklingen av PRO:s ledarutbildning ger möjlighet att pröva vilka delar som fungerar i studiecirkelform. På så sätt förfogar PRO över ett batteri av olika utbildningsmöjligheter till stöd för styrelsearbetet i PRO:s olika led. Det förenklar genomförandet i distrikt och föreningar.

I det praktiska utbildningsarbetet inom PRO har distrikten en nyckelroll som inspiratör och arrangör. Det är därför viktigt att distrikten ges möjlighet att aktivt följa utvecklingen av nya utbildningskoncept, detta för att säkra en starkare uppslutning och ökat genomslag i hela PRO.

Intressepolitiken är ett av PRO:s kärnområden, till det hör arbetet i pensionärsråden där ledamöterna representerar PRO. Hur ett effektivt arbete ska kunna drivas där blir också ett område för PRO:s ledarutvecklingsprogram.

PRO vill motverka åldersdiskriminering. Inte minst när det gäller synen på äldre i ledande positioner råder vanföreställningar i vårt land. PRO:s ledarutvecklingsprogram ska därför vara baserat på modern internationell och

inhemsk forskning om äldres styrkor och svagheter i ledande roller. Programmet ska ta sikte på att medvetandegöra oss om våra starka sidor och utveckla dem. På samma sätt ska vi lära mer om våra svagheter och hur vi kan kompensera dessa brister. Viktiga samverkanspartners vid utvecklingen och genomförandet av utvecklingsprogrammet blir därför universitet och högskolor med forskning inom ledarskap och pedagogik för äldre samt verksamma utbildningsorganisationer, tankesmedjor och liknande inom motsvarande områden.

Ledarutvecklingsprogrammet kommer som en bonus att ge PRO möjlighet att med starkare faktaunderlag kunna tillbakavisa en del av de felaktiga påståenden om äldres förmåga att leda, som florerar i Sverige. Förslaget innebär att PRO Riks på ett helt annat sätt än i dag mobiliserar organisationens utbildningsresurser och tillsammans med PRO Folkhögskola och ABF utvecklar ett modernt ledarutvecklingsprogram för äldre.

I remissomgången fick detta ett starkt stöd.

Medlemsförmåner

Förslag

27. PRO Riks tillfrågar medlemmarna hur de värderar att PRO lägger resurser på att ta fram medlemsförmåner och hur man värderar olika typer av förmåner.
28. PRO Riks initierar samverkan med andra organisationer i fråga om mer komplexa medlemsförmåner som olika former av hjälp och stöd till enskilda.

I PRO:s medlemsvärvning har vi länge arbetat med lämpliga medlemsförmåner som tillägg till vad organisationen i övrigt erbjuder medlemmarna. Både formerna för och typ av medlemsförmåner har varierat över tid. Idag erbjuder andra pensionärsorganisationer liknande förmåner. Eftersom marknaden har upptäckt oss äldre som en kommersiellt intressant grupp, finns det också rent kommersiella aktörer som enbart erbjuder äldre olika förmåner vad gäller varor och tjänster. Därtill söker många företag stärka banden till sina konsumenter genom olika medlems- och cluberbjudanden.

Organisationsutredningen konstaterar att fältet för medlemsförmåner blivit svårarbetat och vi är osäkra på vilket värde som förmånerna har för medlemmarna och hur de faktiskt fungerar i medlemsrekrytering/-vård.

Vi tror dock att vissa rådgivningstjänster som exempelvis möjligheten att få konsumentrådgivning och juridiskt stöd i kritiska situationer har ett ökat värde allt eftersom utvecklingen går mot ett digitalt samhälle där varor och tjänster inhandlas på nätet och där juridiska frågor blir allt mer komplicerade. Subventionerade varor och tjänster är mer svårbedömda eftersom floran av rabatter och erbjudanden riktade till äldre är så omfattande. Därtill kommer att PRO också ställs inför etiska frågor om hur vissa varor och tjänster produceras. Det är viktigt att förmånerna inte strider mot PRO:s värdegrund. En förmån kan ju inte omfatta rabatter på varor eller tjänster som tillverkats av hårt exploaterad arbetskraft utan fackliga och sociala rättigheter, barnarbete m.m. PRO har begränsade möjligheter att kontrollera detta.

Möjligheten att få bättre medlemsförmåner fick starkt stöd i remissomgången men av svaren framgår också att man anser att nuvarande utbud inte räcker till eller inte är inriktat på det som intresserar.

Sammantaget vill Organisationsutredningen att PRO, i samband med en medlemsundersökning, frågar hur medlemmarna värderar att PRO lägger resurser på att ta fram medlemsförmåner och hur man värderar olika typer av förmåner.

Vidare efterlyser vi att PRO Riks tar kontakt med andra organisationer för att diskutera möjligheterna att bygga upp en verksamhet med stöd och rådgivning till enskilda. Stöd och råd passar väl in för PRO att arbeta med då de gränsar till intressepolitiken.

Digitala tekniken

Förslag

29. PRO utvecklar och avsätter resurser till ett starkt stöd till föreningar och distrikt vad gäller användningen av den digitala tekniken.
30. PRO anslår ytterligare resurser till utbildningar, både grund- och vidareutbildningar samt uppföljningar.
31. PRO tar fram digitala nyhetsbrev inom skilda områden som medlemmarna kan prenumerera på kostnadsfritt.
32. PRO skapar digitala debattfora och genomför digitala enkäter riktade till medlemmar.

Hela samhället blir alltmer digitaliserat och allt fler söker information via internet. För PRO:s nuvarande och blivande medlemmar är det viktigt att organisationen kan visa upp hemsidor av god kvalitet och finnas på olika sociala medier, t.ex. Facebook och Instagram. Pandemin har lärt många styrelser att sammanträda digitalt, det skapar nya möjligheter för hela organisationen men kräver att alla styrelser

behärskar tekniken. Därtill utvecklas tekniken vilket föder nya krav, t.ex. att medlemmar som inte kan gå ut får möjlighet att följa PRO-verksamheten via nätet.

Föreningar och distrikt behöver mycket stöd för att kunna använda och arbeta med PRO:s IT-system; medlemssystem, hemsidor och Microsoft 365. PRO måste kontinuerligt utveckla och anslå mer resurser till IT-stöd samt utbilda föreningar och distrikt.

PRO har utvecklat IT-stöd och erbjudit utbildning för utbildare på PRO Folkhögskola. Dagens stöd är dock otillräckligt och måste utvecklas. Särskild vikt måste läggas på hemsidor och närvaron i sociala medier. Medlemssystemet bör göras mer tillgängligt för framförallt förtroendevalda.

PRO behöver satsa ytterligare resurser på utbildningar. Det räcker inte att utbilda några dagar på PRO Folkhögskola. En hel kedja måste fungera i de digitala satsningarna. Fördjupade vidareutbildningar krävs för de som är utbildare för att de i sin tur ska kunna utbilda i sitt distrikt. Satsningarna måste följas upp och när det inte fungerar måste ytterligare stöd ges till berörd förening eller distrikt. Det är PRO Riks ansvar att följa upp och ge ytterligare stöd samt vidareutbilda.

En god kommunikation behövs mellan organisationens olika nivåer för att de resurser som anslås ska nå förväntat resultat. Detta kommer att kräva ekonomiska omprioriteringar av PRO Riks, halvhjärtade insatser får halvhjärtat resultat och det är också en kostnad.

I den digitala satsningen ingår också att nyttja den digitala tekniken i kommunikationen med medlemmar. Bättre möjligheter bör skapas för att förmedla viktig information och att få en bättre bild av vad medlemmarna tycker i skilda frågor.

Den digitala tekniken skapar enkla och även billiga verktyg för direkt och regelbunden kommunikation med medlemmarna. Nyhetsbrev, enkäter och debattfora bidrar också till att stärka demokratin i organisationen och ger underlag till ageranden i olika frågor.

Remissomgången gav ett starkt stöd för att använda den digitala tekniken för att utveckla medlemskontakten, men av svaren framgår också att det finns en oro för att PRO ska gå för fort fram med den nya tekniken och att vi underskattar värdet av det personliga mötet. Organisationsutredningen vill möta denna oro med att PRO Riks säkrar att vår organisation har en bra framtidsspaning vad gäller utvecklingen inom teknikområdet, ger våra styrelser bra utbildning och praktiskt stöd i teknikanvändning så att den blir en hjälp. Samtidigt får vi inte bortse från att många medlemmar saknar tillgång till dessa hjälpmedel och måste kunna delta i

verksamheten. Sammantaget anser organisationsutredningen att tekniken rätt använd kommer att öka värdet i våra personliga möten.

Medlemsrekrytering

Förslag

33. PRO Riks tar initiativ till att förbättra arbetet med att rekrytera nya medlemmar genom att presentera verktyg för det lokala arbetet.
34. PRO Riks utarbetar mallar och underlag för att föreningar och distrikt ska bli bättre på att informera om sin verksamhet.
35. PRO Riks utarbetar mallar och underlag för hur arbetet i pensionärsråden bättre kommuniceras till både medlemmar och presumtiva medlemmar.
36. Formerna för 65 årsbrevet behöver ses över tillsammans med distrikten i syfte att pröva olika modeller för att nå presumtiva medlemmar.
37. PRO måste ta del av hur andra organisationer arbetar med medlemsrekrytering, för att inspireras till nytänkande.

PRO har under en följd av år gått bakåt när vi ser till medlemsantalet. Nya medlemmar rekryteras visserligen men inte tillräckligt många för att uppväga antalet som lämnar. Denna utveckling har under organisationsutredningens gång gjort att frågor kring hur PRO kan stärka medlemsrekryteringen alltmer kommit i fokus. För att vända den negativa utvecklingen krävs insatser på två fronter - behålla fler av dem vi redan har som medlemmar och värva fler nya till PRO.

PRO har genom åren genomfört olika åtgärder för att värva fler medlemmar. Det mest beprövade är 65-årsbrevet, som når de allra flesta som fyller 65 år. Det är en mycket dyr satsning som visserligen ger fler medlemmar men som inte är särskilt kostnadseffektiv.

Det viktiga arbetet för att öka medlemsantalet genomförs lokalt. Det skulle kunna motivera att Riks kostsamma satsning med 65 - årsbrevet sker i nära samarbete med distrikten och ges en ny utformning. En god och känd verksamhet lokalt lockar i sig. PRO Riks uppgift är dels att stödja det lokala arbetet, dels att medverka till att organisationen uppmärksammas i media. I växande utsträckning gäller det för PRO att kunna delta i debatter på sociala medier och presentera sin verksamhet där, eftersom allt fler använder dessa och inte traditionella medier. Genom medial

uppmärksamhet visar PRO att organisationen kämpar för att äldre ska få bättre villkor. Det är viktigt att detta sker i kanaler som når många, både lokalt, digitalt, samt i riksmedier, radio och TV.

Organisationsutredningen vill särskilt lyfta fram boken "Medlemsmodellen" (bokförlaget Trinambia), som ett användbart verktyg för att bli fler. PRO:are. Den tar ett helhetsgrepp om medlemsutveckling i ideella organisationer och innehåller åtta steg för att förbättra förmågan att rekrytera. Det finns fler liknande verktyg och vi måste ta tillvara dem som kan ge resultat och lära oss att tillämpa systematiken i vår egen medlemsrekrytering. Trots idogt arbete rekryterar vi alldeles för få och en fortsatt medlemsminskning är farlig för organisationen.

Vår organisation måste bli bättre på att informera om vad vi gör lokalt. Det ska i framtiden vara känt i kommunen vilka verksamheter PRO har och dess stora betydelse för många människor.

Vi får inte förringa betydelsen av de intressepolitiska frågor som PRO kämpar för. Organisationen har haft stor betydelse för många förbättringar av äldres levnadsvillkor. I många kommuner gör PRO betydelsefulla insatser i pensionärsrådet men det mesta blir okänt både för medlemmarna och den allmänhet som är våra tänkbara medlemmar.

Pensionärskravet

Förslag

38. PRO behåller kravet på man ska vara pensionär för att få bli medlem i PRO.
39. PRO behåller dagens system som inte anger någon fastställd åldersgräns. Den som själv anser sig vara pensionär får bli medlem.
40. Familjemedlem som vill bli medlem i PRO ska även fortsättningsvis ha den rätten oavsett ålder.

Det finns ett gediget stöd i PRO för att behålla nuvarande syn på medlemskapet, det visar remissomgången. Tar vi bort pensionärskravet förändras grunderna för PRO:s existens. PRO är en organisation av pensionärer som verkar för att förbättra pensionärernas villkor. Organisationsutredningen anser att det är viktigt att behålla kravet. Utan det kravet blir PRO en form av stödorganisation för pensionärer och inte en organisation av pensionärer, med den auktoritet som det ger.

Frågan om när man räknas som pensionär, kan te sig komplicerad eftersom vi har fått en flytande pensionsålder i vårt land. Det enklaste sättet är att lägga svaret på den enskilde. Betraktar hen sig som pensionär, berättigar det till medlemskap. Det är varken lämpligt eller görligt att begära ett intyg om att hen uppbär pension.

Person med sjukersättning likställs med pensionär, vilket inte innebär någon förändring mot dagens regler.

Redan idag har familjemedlem möjlighet att vara medlem och det finns inte skäl till att ändra det

Stödmedlemskap

Förslag

41. PRO inför möjligheten att bli stödmedlem, under förutsättning att införandet inte medför stora administrativa problem.

Många organisationer har ett särskilt medlemskap för stödmedlemmar. Som exempel kan nämnas Synskadades Riksförbund som ställer krav på att en medlem har en synskada för att kunna bli medlem. Personer som inte är synskadade men som tycker att organisationen utför ett viktigt arbete, kan stödja arbetet genom att bli stödmedlemmar. De har inte rösträtt i beslutande församlingar men kan i övrigt delta i verksamheten och får också del av vissa medlemsförmåner.

Stödmedlem i PRO ska den person kunna bli som inte uppfyller kraven för fullvärdigt medlemskap men som vill stödja organisationens arbete.

Stödmedlemskapet påverkar inte PRO:s demokratiska uppbyggnad. En stödmedlem ska inte ha rösträtt, inte kunna väljas till förtroendeuppdrag eller påverka ombudsfordelningen till kongressen. Däremot ska stödmedlemmen få medlemstidningen och tillgång till de digitala nyhetsbrev som föreslås på annan plats i utredningen.

Frågan om stödmedlemskap har prövats av ett par PRO-kongresser och avvisats. Vår remissomgång visar att det finns ett visst stöd för införandet och vi bedömer att det kan vara *ett* sätt att stärka kunskapen om PRO i samhället.

Avgiften för stödmedlem bör enligt utredningen motsvara snittkostnaden för ett fullvärdigt medlemskap och regleras årligen av riksorganisationen. När stödmedlemmen blir pensionär upphör stödmedlemskapet och denne blir istället en fullvärdig medlem i vald förening. Inget talar för att det blir kostsamt eller krångligt att införa möjligheten till stödmedlemskap.

Medlemsavgiften

Förslag

- 42. Möjligheter ska ges att dela upp betalningen av medlemsavgiften i perioder - halvårsvis eller kvartalsvis.
- 43. Medlemsavgiften via autogiro, ska kunna delas upp under året – under förutsättning att det inte uppstår administrativa hinder eller att det blir mycket kostsamt för organisationen.
- 44. Medlemsavgiften ska kunna betalas via e-faktura.

För pensionärer med en låg pension kan det bli betungande att betala avgiften vid endast ett tillfälle. De har ju inte bara denna kostnad och det kan finnas annat som är mer angeläget vid betalningstillfället.

PRO tillämnar sedan länge autogiro, vilket underlättar möjligheten att dela upp medlemsavgiften.

Från organisationsutredningen förordar vi möjligheten till kvartalsvis inbetalning, vilket har stöd i remissomgången, men vi inser att PRO måste ta hänsyn till vilka kostnader det medför. Om denna uppdelning blir för dyr, bör avgiften åtminstone kunna delas upp halvårsvis.

På ett liknande sätt ser vi på frågan att kunna använda autogiro vid inbetalning av medlemsavgiften. Blir det alltför höga kostnader eller administrativa hinder får det vägas mot fördelningarna med autogiro.

Uteslutning

Förslag

- 45. När en medlem inte betalar sin avgift efter två påminnelser ska hen uteslutas.
- 46. I god tid innan uteslutningen ska föreningen underrättas.

Den medlem som inte betalar sin medlemsavgift ska självfallet uteslutas. Vad frågan gäller är vid vilket skede och att föreningen i god tid får kännedom om detta. I det nya medlemssystemet Harald finns idag möjligheter för varje styrelse att själv kontrollera vilka som inte har betalat sin avgift och direkt kontakta den det gäller.

Däremot finns stora skillnader i hur förtrodda föreningarnas medlemsansvariga är med systemet. PRO Riks måste därför underrätta föreningarna om läget. Den som inte betalar efter två påminnelser har förmodligen inget större intresse av att fortsätta

i PRO. Samtidigt underströk remissomgången hur viktigt det är att föreningen i god tid får reda på detta och därmed kan kontakta personen. Det kan ju handla om glömska eller att hen ändrar sig efter att föreningen haft kontakt.

Samverkan

Förslag

47. PRO Riks utarbetar mål och strategier för att skapa fler strategiska samarbeten med andra organisationer i syfte att stärka kvaliteten i verksamhet och medlemserbjudanden.
48. PRO Riks tar initiativ till att tillsammans med övriga pensionärsorganisationer finna vägar för starkare samarbete i syfte att öka kvaliteten i intressepolitiska underlag och omvärldsbevakning.

Dagens splittrade pensionärsrörelse kan försvaga kampen för bättre villkor för äldre. Den gamla frasen enighet ger styrka gäller även här

Samtidigt är ju ofta de tre stora pensionärsorganisationerna eniga i alla stora frågor och agerar tillsammans, både lokalt och på riksnivå. Rent generellt finns det inga stora problem i det samarbete som blir allt mer frekvent och fördjupat. Ytterligare steg bör dock tas och har stöd i remissopinionen. Ett gemensamt arbete gör att vi kan agera med starkt underlag i fler frågor än våra egna resurser möjliggör.

Vidare bör PRO även utveckla sin samverkan med andra organisationer som arbetar för att förbättra enskildas sociala och ekonomiska villkor. Under avsnittet medlemsförmåner nämnde vi särskilt frågan om att kunna erbjuda olika former av hjälp och stöd till enskilda. Sådana möjligheter utgör en viktig medlemsförmån men det kräver både resurser och att det finns personer med rätt kompetens som kan utföra arbetsuppgifterna. Det kan vara svårt för PRO att ensam klara den uppgiften.

Genom att utveckla samarbetet med andra organisationer som har liknande behov finns möjligheter att skapa sådana stöd. Riks bör på allvar se över denna fråga. Den kan bli en stor tillgång när frågan om medlemskapets värde diskuteras.

Lokalt samarbete mellan föreningarna

Förslag

49. PRO:s stadgar om föreningarnas samarbete ska ändras. De ska tydliggöra att i de fall en kommun har mer än en förening, ska föreningarna samverka för att stärka PRO:s intressepolitik, arbetet i pensionärsråd och medlemsnyttan.

Vilken form man väljer för sitt samarbete avgör föreningarna själva, med det undantag som anges i punkt 50.

50. I de fall externa bidrag lämnas till PRO:s samverkansorgan i en kommun, ska kravet på en formell organisation finnas i stadgarna. Bestämmelserna för dessa ska göras enklare vad gäller arbetsformer än dagens stadgar för samorganisationer.
51. Även i kommuner där det, enligt detta förslag, inte behövs en formell organisation för samarbete, måste föreningarna samarbeta för att utse PRO:s representanter till det kommunala pensionärsrådet. Det bör uppdras åt distriktet att följa att de val som då görs sker i en form som ger våra företrädare i pensionärsråden legitimitet i sina uppdrag.
52. Saknas en formell organisation för samarbete mellan föreningarna, får distriktet säkerställa att samarbete med övriga pensionärsorganisationer fungerar tillfredsställande i kommunen.

Många av de beslut som riktas mot de allra äldsta i vårt samhälle fattas i kommunerna. För PRO är det av största vikt att kunna vara med och påverka dessa beslut. Frågor om en god äldreomsorg är en av de allra viktigaste för vår organisation. Även på många andra samhällsområden som berör pensionärer finns ansvaret hos kommunerna, bland de viktiga kan nämnas samhällsplanering, boende, kollektivtrafik, färdtjänst, kultur, föreningsstöd.

Mot den bakgrunden vill organisationsutredningen kraftigt understryka behovet av att PRO-föreningarna i en kommun samarbetar. Det har sin särskilda betydelse för att PRO:s arbete i det kommunala pensionärsrådet ska fungera. PRO:s företrädare i råden ska kunna agera med ett starkt mandat och arbetet i råden ska kunna föras ut till medlemmarna. Samarbetet möjliggör också att olika intresseinriktningar bland medlemmarna kan tillgodoses genom att föreningarna samverkar om verksamhetsutbudet, vilket är en viktig medlemsvård. Det kommunala föreningsstödet förutsätter ofta att det finns samarbetsorgan som mottagare.

Distriktet har ett ansvar att säkerställa att samarbetet fungerar. Mot den bakgrunden är det viktigt att föreningarna meddelar distriktet vem/vilka de har utsett att vara representant i pensionärsrådet.

Samarbetet behöver inte se likadant ut i alla kommuner utan kan styras av lokala förhållanden. Det viktiga är att hitta en praktisk demokratisk form, med god

kontinuitet. Ett annat viktigt förhållande är att det också skapar goda möjligheter till samverkan med andra pensionärsorganisationer som ingår i pensionärsrådet. En sådan samverkan är nödvändig för att kunna erhålla goda resultat.

Utgångspunkten för organisationsutredningen är att vi vill hitta former för en fungerande samverkan som är praktisk och enkel och inte styrs för mycket av stadgarna. Idag regleras samarbetet mellan föreningarna i en kommun genom att PRO:s stadgar påbjuder inrättandet av en samorganisation i kommuner som har mer än en PRO-förening. Det finns dock en upplevd otydlighet i vad samorganisationerna ska göra, hur de ska finansieras och vilken nytta organisationsledet utgör i relation till föreningar och distrikt. I många kommuner har också samorganisationen ersatts av samrådsgrupper, vilka inte är lika reglerade som samorganisationen i stadgarna. En viktig orsak till att flera kommuner inte längre har samorganisationer är att organisationsledet upplevs tungrott.

Det finns remissvar på utredningens förslag om samorganisationer som tyder på att man uppfattat organisationsutredningens förslag som att vi vill förhindra eller byråkratisera det lokala samarbetet. Utredningens avsikt är den motsatta, vi vill underlätta för föreningarna i en kommun att finna ett fungerande samarbete utan att stadgebinda formen mer än nödvändigt. Därför föreslår utredningen att samarbetet mellan en kommuns föreningar, med ett undantag som anges ovan, inte ska stadgebindas verksamhetsmässigt. Däremot ska stadgarna ange, att om det finns mer än en förening i en kommun, ska föreningarna samverka för att stärka PRO:s intressepolitik, arbetet i pensionärsråden och medlemsnyttan.

Stadgarna ska också ange att föreningarna i en kommun tillsammans har ansvar för hur man utser PRO:s företrädare i de kommunala pensionsråden; Man ska ge sina företrädare legitimitet och föreningarna har också ett gemensamt ansvar för att rådsföreträdarna vet vad som förväntas av dem i arbetet. Hur detta genomförs kan dock variera utifrån lokala förutsättningar och utan ett formellt organisationsled. Distriktsstyrelserna, som följer hur föreningarna i distriktet utvecklas, ska även följa att detta fungerar.

Däremot ställs formella krav på föreningarnas samverkan om man får externt ekonomiskt stöd från det allmänna eller andra externa bidragsgivare till sin samverkan i kommunen. Då krävs, enligt organisationsutredningen, även i framtiden en formell struktur med vald styrelse för att kunna stå till svars inför bidragsgivarna om hur medlen förvaltats.

Organisationsutredningen föreslår därför att en stadga utarbetas, som ska gälla när externa bidrag utbetalas till PRO-föreningarna i en kommun och de själva väljer att samarbeta i en formell struktur. Den ska dock vara enklare än dagens stadga och medge större frihet för hur samarbetet bedrivs.

Från organisationsutredningen vill vi också understryka vikten av att samarbetet mellan PRO och övriga pensionärsorganisationer fungerar väl i relationen gentemot kommunerna. Som regel har pensionärsorganisationerna sammanfallande intressen. I situationer där det inte fungerar lokalt bör PRO-distrikten ha ett övergripande ansvar för samarbetet.

Distrikten

Förslag

53. PRO:s kongress ska 2022, fatta ett beslut om att riksstyrelsen ska inleda en process i syfte att snarast minska antalet distrikt.
54. De av folkhögskolan beslutade studieregionerna kan utgöra en grund för distriktsindelningen.
 - Riksorganisationen bör i sina möten med distrikten utgå från denna indelning i syfte att stärka kontakterna mellan dagens distrikt.
 - Folkhögskolan bör å sin sida anpassa sina studieregioner till de samarbetsstrukturer som redan är etablerade mellan olika distrikt.
 - Syftet ska vara att endast arbeta med en enda organisationsindelning inom PRO oavsett vilka frågor det gäller.
55. De administrationsbidrag som idag utgår med 135.000 kronor till distrikten motverkar ett samgående till större distrikt. De bör därför upphöra efter kongressen 2022 och medlen, sammanlagt 3,5 miljoner kronor, bör istället användas till att underlätta kommunikationen mellan PRO:s organisatoriska led, t.ex. genom att förbättra PRO:s tekniska infrastruktur och support.
56. Utredningen tillstyrker förslagen från den arbetsgrupp om personalfrågor, som riksstyrelsen tillsatt. De ställer stora krav på distrikten som arbetsgivare och understryker behovet av en distriktsreform.
57. PRO:s stadgar bör förenklas vad gäller distrikten, dess specifika ansvar bör förtydligas och årsmötet bör också kunna besluta om verksamhetsplan och budget.

En stor rikstäckande organisation, med många föreningar och medlemmar som PRO, behöver ett led mellan föreningar och riksorganisation för att kunna hålla samman och agera som en samlad organisation i viktiga medlemsfrågor. Den uppgiften har PRO:s distrikt och de kommer att behövas för en överblickbar period – hur väl vår digitala kommunikation än byggs ut. Däremot anser organisationsutredningen att PRO:s nuvarande distriktsstruktur inte håller för de utmaningar som PRO har att möta vad gäller medlemsutveckling, ekonomiska förutsättningar och intressebevakning.

Idag har PRO 26 distrikt där förutsättningarna skiljer sig åt på flera områden. Storleksmässigt varierar de från drygt 40 000 medlemmar (Stockholm) till knappt 2 000 medlemmar (Gotland), och antalet föreningar varierar från drygt 100 föreningar (Skåne) till drygt 10 föreningar (Gotland). Det finns också stora skillnader mellan distrikten beträffande geografi, ekonomi och möjligheter att ha anställd personal. 2017 genomfördes i PRO en utredning som lade fram rapporten "Medlems- och framtidsrapport". Den kom fram till att det vore önskvärt att ett distrikt har minst 20 000 medlemmar för att det ska vara långsiktigt möjligt att säkerställa att tillräcklig kompetens finns både bland förtroendevalda och bland personal. Idag är det endast två distrikt som når upp till den nivån och ytterligare tre som kommer upp till 15 000 medlemmar.

Organisationsutredningen delar Medlems- och framtidsrapportens oro över för små distrikt. Utredningen har också noterat att flera distrikt har inlett ett informellt samarbete för att bättre hantera sina angelägenheter och tillsammans dra nytta av insatser från förtroendevalda och anställda.

Organisationsutredningen ser, i likhet med många remissinstanser, flera uppgifter för distrikten som lämpliga att lösa i större enheter. Det handlar om utbildningssatsningar och träffar för erfarenhetsutbyten, såväl mellan distrikt som mellan föreningar från flera distrikt.

Intressepolitiskt kan nämnas frågor som kollektivtrafik över länsgränser och regionsjukvård. Samarbetet kan också möjliggöra fler större och mer uppmärksammade arrangemang som mässor, tävlingar, kulturaktiviteter och resor. Pandemin har visat att ny teknik kan användas för möten över stora geografiska områden i vår egen organisation.

Det innebär att geografiskt avstånd får lite mindre betydelse vad gäller distriktsstruktur än vad det haft tidigare.

Remissens fråga om PRO:s distriktsstruktur har besvarats av många. Svaren visar att hur våra föreningar och distrikt samverkar varierar över landet. På några ställen ger distriktet en personlig service till sina föreningar medan föreningarna på andra ställen arbetar mer självständigt och där distriktens roll blir att sammanföra föreningarna i gemensamma utvecklingsprojekt. Olika kulturer har utvecklats som ska respekteras men också ges möjlighet att överbryggas.

Vidare anser många att en sammanläggning till större distrikt ger bättre ekonomiska och personella förutsättningar för att stötta föreningsverksamheten och medlemmarna. Det förbättrar möjligheterna att ta ansvar för och utveckla föreningen, när konkurrensen om pensionärernas tid hårdnar. Nästan lika många ser en risk för att de geografiska avstånden blir för stora och ger det större vikt, tillsammans med befarade svårigheter att samverka med samhällets regioner (före detta landstingen).

Organisationsutredningen har, efter att noga vägt de olika remissynpunkterna, landat i bedömningen att en sammanläggning av distrikt till större enheter är att föredra. Ekonomin har vägt tungt i utredningens ställningstagande, men också att distrikten måste ha starkare resurser för att bistå föreningarna, när de möter en växande konkurrens om pensionärernas uppmärksamhet, både vad gäller intressepolitik och aktivitetsutbud. Det kräver väl rustade distriktsstyrelser med tillgång till bred kompetens. Vi har också tagit i beaktande att den ökade digitaliseringen ger PRO verktyg som gör det enklare att samordna större distrikt.

Utredningen föreslår därför att en ny distriktsindelning snarast arbetas fram. Idag ligger beslutsrätten vad gäller PRO:s distriktsindelning på riksstyrelsen. Utredningen anser att beslutsrätten ska ligga kvar på riksstyrelsen men föreslår att hela PRO ska fatta ett kongressbeslut som anger färdriktningen. Det fortsatta arbetet i PRO ska ta sikte på att snarast skapa färre och större distrikt.

Distrikten har stort ansvar för utbildning av föreningarnas funktionärer och för att tillhandahålla verktyg för verksamhetsutveckling i föreningarna. PRO Folkhögskola har initierat träffar med flera distrikt i en regional struktur. Den indelningen har potential för att folkhögskolan ska kunna utvecklas till ett välförankrat ledarutvecklingsinstitut där distriktens behov kan få genomslag, men också för att öka distriktens samarbete i andra frågor.

Distriktsstrukturen har inte bara bäring på den förtroendevalda strukturen utan är också tydligt sammankopplad med personalfrågor. Merparten av distrikten har idag anställd personal men arbetsplatserna är små och inte sällan rör det sig om ensamarbete.

Organisationsutredningen ser flera möjliga risker med att varje distrikt själva är arbetsgivare i små distrikt - en del av riskerna kan kvarstå även vid en sammanläggning av distrikt till större enheter. Hit hör de svårigheter som emellanåt uppkommer för ideella arbetsgivare beträffande arbetsmiljö- och arbetsrättsliga frågor samt kompetensutveckling. Distriktens begränsade ekonomiska resurser försvårar ibland möjligheten att anställa personer med rätt kompetens.

Med distrikten som arbetsgivare skiljer sig arbetsvillkoren/förväntningarna åt mellan personal i PRO vilket kan försvåra samarbetet mellan personer anställda i organisationen. Dialogen om vad anställda på Riks kansli samt distrikten ska göra samt vad förtroendevalda respektive kunniga och intresserade medlemmar kan bidra med bör enligt utredningens uppfattning fördjupas

Organisationsutredningen har föreslagit riksstyrelsen att låta en särskild arbetsgrupp genomlysna möjligheterna att samla PRO:s anställda personal till färre och mer slagkraftiga enheter, för att eliminera de svagheter som finns idag. En sådan grupp har tillsatts och lämnat sina förslag. Den arbetsgruppens slutsats efter sin genomgång var: *"Med bakgrund av ovanstående och gruppens diskussioner föreslås, att medarbetarna bör vara anställda inom respektive distriktsorganisation"* För att klara uppgiften att vara arbetsgivare ska PRO Riks och distrikten, enligt arbetsgruppen, följa *"de två kollektivavtal som Fremia (KFO) har tecknat med Handels och Akademikerförbunden (och som) reglerar anställningsvillkoren för alla anställda inom PRO."* Därutöver ska PRO Riks, enligt arbetsgruppen, se till att det finns uppdaterade riktlinjer och utbildningar som gör att distrikten kan leva upp till det ansvar för arbetsrätt och arbetsmiljö som vilar på dem som arbetsgivare och särskilt på chefen för verksamheten.

Arbetsgruppens slutsats, som organisationsutredningen kan bejaka, ställer stora krav på distrikten som arbetsgivare och särskilt på distriktsordföranden eller annan i styrelsen som utses att ta arbetsgivaransvaret. Den stärker ytterligare våra argument för att PRO ska genomföra en distriktsreform som syftar till att skapa större enheter. Arbetsgivaruppgiften och frågan om personalens kompetens ska, enligt utredningen, finnas med i arbetet med den nya distriktsstrukturen.

Organisationsutredningen, som vill begränsa de formella kraven på våra styrelser i syfte att skapa mer utrymme för att utveckla verksamheten, anser att PRO:s stadgar är alltför utförliga om hur distrikten ska arbeta. I stadgarna föreskrivs bland annat att man ska ha två obligatoriska möten, årsmöte och höstmöte. Det är ett tungrott och dyrt sätt att arbeta. Det bör vara möjligt att, som sker i många andra organisationer, låta årsmötet också besluta om en verksamhetsplan med budget som gäller fram till nästa årsmöte. Bortfaller ett obligatoriskt höstmöte kan distrikten själva välja att samla föreningarna i andra, friare former för att behandla aktuella utvecklingsfrågor och stärka samarbetet mellan föreningarna.

Stadgarna bör också bättre tydliggöra vilka specifika uppgifter distrikten, till skillnad från övriga organisationsled, har att ansvara för. Det är viktigt både för att föreningarna ska veta vilket stöd man kan räkna med och för att riksorganisationen ska veta vilka centrala initiativ som man kan räkna med att distrikten kan fullfölja.

Idag utgår ett fast administrationsbidrag om 135.000 kronor till varje distrikt, sammanlagt 3,5 miljoner kronor, från PRO Riks. Detta bidrag är beslutat av kongressen. Organisationsutredningen anser att bidragets konstruktion motverkar ett samgående till större distrikt. Detta bidrag bör därför tas bort efter kongressen 2022. Medlen bör istället användas för att underlätta kommunikationen mellan PRO:s organisatoriska led, till exempel genom att stärka vår tekniska infrastruktur och support, så att modern teknik kan användas i hela organisationen.

Kongressen

Förslag

58. Ordinarie kongress genomförs vartannat år med 125 ombud.

- Kongressen genomförs under två dagar som inleds med påverkanstorg, eller annan form av utbyte mellan ombuden och riksorganisationens styrelse före beslut. Därefter kommer beslutsmöte i plenum.
- Riksstyrelsen ges stadgebunden rätt att genomföra varannan kongress digitalt.
- För att ytterligare stärka medlemmarnas möjlighet att påverka beslutsprocessen föreslås att PRO, i takt med att organisationen blir IT-van, bygger upp ett digitalt forum där kongressens ärenden kan diskuteras av samtliga medlemmar inför och under

kongressen. Inkommande synpunkter ska vara tillgängliga för ombuden.

59. Kongressen beslutar om ett tvåårigt handlingsprogram och budget, fastställer årsredovisningar och prövar frågan om styrelsens ansvarsfrihet.
 - Det mellankommande året behandlas årsredovisningen av revisorerna, som också prövar ansvarsfrågan för detta år.
 - Om revisorerna ett år, som inte är kongressår, riktar allvarlig kritik mot styrelsen och inte föreslår ansvarsfrihet, kan den frågan avgöras vid en extra kongress som genomförs digitalt.
60. Val till riksstyrelsen sker vid kongresserna och mandatperioden blir tvåårig. Valberedningen säkerställer att förslaget till ny styrelse ger både erfarenhet och förnyelse.
61. En mindre kongress ökar möjligheterna att förlägga kongresserna till andra rimligt tillgängliga platser än Stockholmsområdet. Det skulle kunna vitalisera PRO-verksamheten lokalt och i distriktet att få stå värd för en kongress och fler kongresser kan medverka till att minska avståndet mellan PRO Riks och föreningarna.
62. Kvartalsvis ska det anordnas minst en digital ordförandekonferens med distriktsordförandena där såväl aktuella intressepolitiska frågor som organisatoriska frågor tas upp till behandling. Konferensen fattar inte beslut utan de tas av respektive styrelse.
63. Representantskapet läggs ner.
64. Ett digitalt system för dialog och påverkan ska byggas upp för att ge möjlighet att diskutera förslag till kongressen, före och under kongressen.
65. PRO ser över sina tekniska system för att göra dem mer användarvänliga och garantera god tillgång till support.
66. PRO Riks anslår medel till föreningarna för att de ska ordna digitala kongressworkshops, där intresserade fysiskt kan samlas, diskutera och lägga förslag på det material som presenteras digitalt. För genomförandet har också distrikten ansvar.
67. Det ska även bli möjligt att digitalt följa kongressen och kunna ge synpunkter under kongressbehandlingen.

Organisationsutredningens förslag syftar till att PRO blir en ännu mer transparent organisation och att fler medlemmar på det sätt som passar dem bäst deltar i en pågående demokratisk process. Frågor måste kunna diskuteras på alla nivåer och fler kunna göra sina röster hörda. Genom fler och mindre formaliserade möten ökar öppenheten och fler personer släpps fram i diskussionerna. Det går en röd tråd

genom alla våra förslag som innebär att minska de formella kraven, där så är möjligt, utan att göra avkall på en nödvändig fast struktur.

Kongressen är PRO:s högsta beslutande organ och därmed en hörnsten i den demokratiska strukturen. Det ställer särskilda krav både på hur kongressen arbetar och hur besluten förbereds för att få genomslag i hela organisationens arbete. Kongressperioden är idag fyra år. Snabba samhällsförändringar och stor omsättning bland de förtroendevalda gör att kongressperioden upplevs alltför lång.

PRO behöver i många fall fatta snabba beslut, beroende på samhällsförändringarna. Risken blir att PRO inte uppfattas som relevant eller att man tvingas överge viktiga kongressbeslut som tiden sprungit ifrån. Det kommer också bli allt svårare att rekrytera ledamöter till en styrelse som har sitt mandat under fyra år.

Samhället i stort ändras snabbare än förut, något som gäller även PRO. Organisationsstrukturer kan behöva ändras, som kräver stadgeändring. Ekonomin drabbas av minskade intäkter, som tvingar fram beslut som inte kan vänta men står i strid med vad kongressen uttalat. Idag är förändringstakten hög och PRO måste följa med.

Organisationsutredningen föreslår en kortare kongress, vilket kräver att arbetsformerna ändras. En stor del av förhandlingar i plenum bör ersättas av möjligheter för ombuden att föra dialog med riksstyrelsen och dess föredragande i mindre grupper före beslut, i former likt påverkanstorg. Där ska ombuden kunna påverka ställningstaganden före debatt och beslut. Sådana arbetsformer under kongressen ökar delaktigheten och fler kongressdeltagare medverkar aktivt i diskussionerna. Dagens plenardebatter vid kongresserna skapar inte samma utrymme för samtal. Fler av kongressombuden blir delaktiga om diskussion förs i mindre grupper. Debatt ersätts av dialog, vilket är en demokratisk styrka.

Mindre kongresser ökar möjligheten att förlägga kongressen till andra orter än Stockholm. Organisationsutredningen lägger inget konkret förslag i denna fråga men vill betona att det kan vara en bra lösning. Vi tror inte att det gör någon större skillnad ekonomiskt men det finns andra vinster. Det skapar uppmärksamhet lokalt som kan vitalisera verksamheten där. Utredningen anser dock att frågan om kongressens lokalisering inte ska stadgebindas. Däremot kan kongressen uttala att Riksorganisationens styrelse ska pröva olika alternativ till Stockholm.

Organisationsutredningens förslag att ändra kongressperioden och arbetsformerna vid kongressen har fått starkt stöd i remissomgången. Oro har funnits för kostnaderna. Med färre ombud och kortare kongresstid begränsas kostnadsökningarna. Möjligheten för riksstyrelsen att besluta om digital kongress

minskar kostnaderna betydligt. Förändringarna handlar om att förstärka demokratin och göra PRO till en mer modern organisation

Kongressen kommer inte längre att kunna besluta om ett handlingsprogram på närmare 100 punkter och behandla flera hundra motioner. PRO måste som andra organisationer, lära sig att arbeta med smidigare processer för att klara snabbare omställningar och ställningstaganden.

Från organisationsutredningen sida ser vi inte kongressen som en enskild händelse. De förändringar vi föreslår avseende kongressperiod och kongressens utformning hänger intimt samman med andra förslag för medlemspåverkan som ökar medlemmarnas möjligheter att vara delaktiga i PRO:s utveckling.

Dagens situation skapar stora klyftor mellan dem som är mycket engagerade och övriga medlemmar. De som inte är särskilt engagerade i någon eller några viktiga frågor för PRO har små kunskaper om de frågor som diskuteras och vad som ligger bakom de olika ståndpunkter PRO intar. Möjligheten att påverka är ytterst begränsad för de flesta av våra medlemmar. Var och en har inte samma möjligheter att göra sin röst hörd. Inte minst har tidigare erfarenheter av föreningsliv och politiskt engagemang stor betydelse. Det är därför viktigt för PRO att ge goda möjligheter för alla medlemmar att delta i diskussionerna och därmed även få ökade kunskaper om PRO:s krav och arbetsvillkor.

Ska PRO klara sin uppgift att vara en röst för pensionärerna och med särskild betoning på dem som har de sämsta villkoren måste organisationen ha en struktur som underlättar för fler att kunna påverka även i praktiken.

Förslaget om ett digitalt system för dialog och påverkan fördjupar demokratin och ger möjlighet för fler medlemmar att engagera sig och påverka diskussionerna inför och under kongressen.

I remissomgången var några instanser kritiska och menade att organisationsutredningen inte tar hänsyn till alla IT-ovana medlemmar. Vi är medvetna om att det är stora skillnader bland våra medlemmar i möjligheterna att använda digitala lösningar. Samtidigt bör vi inte försitta möjligheten att bredda och fördjupa den demokratiska processen. Under pandemin har PRO tagit ett stort steg framåt vad gäller möjligheten att arbeta med digital teknik. Många medlemmar har upptäckt möjligheterna till kommunikation på ett nytt sätt.

Genom att erbjuda fysiska möten i form av workshops kring det material som presenteras digitalt, kan även personer som inte är tillräckligt vana vid digital teknik delta.

Vi vill också understryka att allt kongressmaterial ska kunna erhållas i pappersform vilket möjliggör för alla medlemmar att ta del av förslagen inför kongressen och i förlängningen påverka kongressombuden.

Visionsmötet

Förslag

68. De år som inte är kongressår arrangerar PRO ett Visionsmöte med de uppgifter och former som anges nedan.
69. Visionsmötet omnämns i stadgarna men de närmare formerna beslutas av riksstyrelsen efter de riktlinjer som framgår nedan.

Organisationsutredning vill se en organisation som är full av liv och diskussioner. Alla medlemmar som vill ska kunna delta i en pågående process för samtal och organisationsutveckling. I denna ska också personer utanför PRO kunna ge sitt bidrag i en dialog om sådant som direkt berör den enskildes vardag eller har mer allmän betydelse, t.ex. forskning, klimat, kultur.

Kongressen ska vara den formella delen i den demokratiska processen men andra kontakter och möten är minst lika viktiga. En levande inre demokrati innebär att alla som vill ska kunna få delta i diskussioner och komma med förslag som når fram till många personer eller bli inspirerade av att lyssna på intressanta föreläsare. Enskilda ska inte bara känna att de kan påverka, utan också ha faktiska möjligheter till det. Antal och andel som deltar hänger samman med hur meningsfullt det är. Eftersom alla inte kan delta vid en kongress ska andra fora finnas.

Syftet med ett sådant möte är att snabbt fånga upp viktiga och relevanta framtidsfrågor och öka PRO:s öppenhet för förändringar i vår omvärld. Det ska skärpa PRO:s intressepolitik och bidra till att lyfta fram de förändringar i hela organisationen som är nödvändiga för organisationens utveckling.

Mötet ska vara öppet för alla intresserade i hela organisationen, även om inte alla kan delta fysiskt. Det innebär fler röster och i andra former än kongressen, där större formkrav måste ställas. Visionsmötet ska dessutom göra det möjligt för PRO att knyta starkare band med forskning och kulturliv.

Visionsmötet är inget beslutsfattande forum utan det ska bjuda på presentationer, fria diskussioner och analys av viktiga framtidsfrågor med syfte att ge underlag för kommande handlingsprogram eller för hur PRO ska kunna möta större förändringar i vår omvärld. Det ska också bidra till att utveckla dialogerna inför kongressen. Utredningen har under sitt arbete exemplifierat med klimatfrågorna och det digitala

utanförskapet som lämpliga frågor för Visionsmötet. Alla i organisationen ska ha möjlighet att föreslå ämnen till mötet. Vilken eller vilka frågor som ska avhandlas beslutas av riksorganisationens styrelse.

För att öppna för hela organisationen att delta i samtalet om de frågor som är Visionsmötets tema bör det, enligt utredningen, föregås av att föreningar och distrikt får möjlighet att diskutera frågorna vid regionala konferenser. Teman och frågeställningarna bör sändas ut i organisationen i förväg och finnas tillgängliga för alla. Digitala diskussionsfora bör dessutom finnas som komplement till fysiska möten i syfte att ytterligare stärka medlemmarnas möjlighet att delta.

Visionsmötet bör anordnas av riksorganisationen i samarbete med ett eller flera värddistrikt. Varje distrikt har rätt att fysiskt sända två ombud till detta möte, men alla som vill ska ha möjlighet att delta på mötet via digitala kanaler.

PRO riksstyrelse beslutar om uppföljningen av Visionsmötet. De förslag och tankar som kommer ut av Visionsmötet kan med fördel användas för att sätta ihop arbetsgrupper för att bereda förslag till en kommande kongress. Visionsmötet kommer också att ge underlag för distrikt och föreningar som vill arbeta vidare med frågorna regionalt och lokalt.

Medieutredning

Förslag

70. PRO Riks tillsätter en utredning som granskar hur organisationens media- och kommunikationsresurser bäst formas för att kunna möta förändringarna i medielandskapet och konkurrensen/utmaningarna från sociala medier i opinionsbildningen.

Under hand som utredningen arbetat står det allt mer klart att opinionsbildningen i viktiga samhällsfrågor som berör PRO:s medlemmar allt oftare sker i olika digitala fora. Där sker en viktig samhällsdebatt, där inläggen ibland presenteras i nedkortad form begränsade till ett fåtal tecken. Vilket i sig leder till en ny allt rappare ton i debatten, på gott och ont.

Den digitala tekniken utvecklas snabbt och systemet med logaritmer gör att inlägg grupperas utifrån enskildas läsvanor som sedan styr läsarna till de inlägg de antas vara mest intresserade av. På så sätt förstärks påverkan och tekniken kan bidra till att debatten i viktiga samhällsfrågor polariseras.

För en organisation som PRO blir det allt viktigare att nå ut i samhällsdebatten och organisationsutredningen har i remissomgången mött synpunkter om att PRO ska synas mer i medierna.

Dessa synpunkter tillsammans med den tekniska revolution som pågår vad gäller opinionsbildning motiverar att PRO Riks gör en översyn av hur opinionsbildningen förväntas utvecklas framöver. Vilka krav kommer det att ställas på PRO:s egna medieresurser för att PRO ska kunna hävda och stärka sitt varumärke och få framgång i intressepolitiken?

Utredningen bör gälla både hur organisationen ska nå ut, vilka områden som under de närmaste åren bör uppmärksammas för PRO samt definiera viktiga målgrupper för opinionsbildningen.

Bilaga 1

Ekonomiska konsekvenser

Osäkra beräkningar

Organisationsutredningen har med hjälp av beräkningar från PRO:s kansli försökt att ange de ekonomiska konsekvenserna av förslagen i rapporten. Det är mycket svårt att göra några säkra kalkyler och det gäller i synnerhet framtida intäktsökningar eller kostnader för teknik och arrangemang som blir aktuella först 2024 eller -26.

Vilka kostnader som uppstår avgörs även av ambitionsnivåer och de prioriteringar som riksstyrelsen beslutar om. Intäkterna handlar om den medlemsutveckling som blir resultatet av förslagen. Beräkningarna blir därmed delvis skönsmässiga.

Vägval och prioriteringar

Kostnaderna måste vägas mot behovet av förändringar av PRO för att vända medlemsutvecklingen åt rätt håll. De ska ses i sitt rätta sammanhang och vägas mot annat som genomförs av PRO. För styrelsen handlar det då om vägval och om prioriteringar.

Minskade inkomster, minskat anseende

Under senare år har PRO förlorat ca 10.000 medlemmar varje år, pandemiåret 2020 oräknat. Ett sådant utflöde skadar organisationen, både ekonomiskt och i anseende. Det blir en negativ spiral som påverkar organisationens samtliga led. I jämförelse med många andra organisationer har PRO haft en särställning och hög status. Riksstyrelsens viktigaste uppgift blir att vända utvecklingen och då handlar det om att våga prioritera och våga välja nya former för hur PRO ska organiseras och arbeta. Organisationsutredningens ambition har varit att lyfta fram alternativ och peka på vad som kan göras.

Kostnaderna

Föreningarnas verksamhet

Inga särskilda kostnader beräknas för förslagen.

Digital idébank och regionala konferenser

Idébank

Förslaget är svårt att beräkna. Det behövs någon som ansvarar för den och initiala resurser för uppbyggnaden.

Regionala utvecklingskonferenser

Om konferensen är digital blir kostnaderna låga. För fysiska konferenser blir det fråga om lokalkostnad, förtäring, och resor. Deltagande distrikt och föreningar kan ta delar av reskostnaderna. Beräkna 2 000 kr per deltagare.

Artisthelgen vid Gysinge

Kostnaderna sammanhänger med ambitionsnivå samt publik- och sponsorintäkter. En arbetsgrupp får se över vilka alternativ som kan bli aktuella.

Stöd till föreningarnas administration

Låga kostnader – utöver att det måste finnas personer som gör detta.

Rätt att delta för alla medlemmar

Inga särskilda kostnader beräknas.

Icke medlemmar får pröva på

Detta kräver dels en administrativ rutin. För att försäkringen ska kunna gå in måste det framgå i t.ex. Harald att de är prova-på, annars gäller inte försäkringen. Antal måste beräknas i förskott och årsavgiften på försäkringen är låg, 1,80 kr per beräknad person. Så den totala kostnaden blir inte så stor, men administrativt arbete och rutiner för hur detta ska hanteras hos föreningar osv. Samtidigt ger det föreningarna möjlighet att ta upp kontaktuppgifter på gästerna som de sedan kan kontakta för eventuellt medlemskap.

Intresseföreningar

Inga ökade kostnader beräknas.

Etnokulturell samverkan

Inga ökade kostnader beräknas.

Modernt ledarutvecklingsprogram

Organisationsutredningen har inte kunnat göra någon ekonomisk konsekvensanalys av detta. Programmet måste utvecklas succesivt och ambitionerna styr kostnaderna. Avsikten är ju att använda redan tillgängliga resurser i organisationen, folkhögskolan och samarbetet med ABF för en förnyelse av PRO:s ledarutbildningar.

Medlemsförmåner

Personella resurser kan krävas. I övrigt är det svårt att beräkna ekonomiska konsekvenser. Det handlar inte minst om ambitionsnivåer. PRO:s riksstyrelse bör samla in ett bättre underlag för hur detta arbete över huvud taget ska bedrivas för att tjäna sitt syfte.

Digitala tekniken

Förslagen medför ökade kostnader. Både vad gäller utvecklingskostnader och personella resurser men ambitionsnivån styr. Förslagen är tänkta att succesivt byggas upp.

Medlemsrekrytering

Det är svårt att beräkna kostnader. Det är förenat med vissa kostnader att utarbeta mallar. Samtidigt kan förändringar av 65-årsbrevet leda till lägre kostnader, eller ge ett bättre utfall om det utformas på annat sätt i samråd med distrikten.

Pensionärskravet

Förslaget medför inga kostnader.

Stödmedlemskap

Svårt att beräkna kostnader. Det kan medföra viss ytterligare administration samtidigt som det kan leda till ytterligare medlemsintäkter.

Medlemsavgiften

Det medför vissa kostnader att dela upp avgiften. Ett alternativ är att lägga dessa på avgiften för dem som vill ha den uppdelad. Organisationsutredningen förordar dock inte ett sådant alternativ, eftersom det strider mot själva tanken att dela upp avgiften för dem som upplever det betungande att betala vid ett tillfälle. Organisationsutredningen har inte undersökt om det kan få konsekvenser när medlemsantalet anges för statsbidrag.

Uteslutning

Inga kostnader beräknas.

Samverkan

Inga kostnader beräknas. Ambitionsnivån har betydelse.

Lokalt samarbete mellan föreningarna

Inga kostnader beräknas för förslaget.

Distrikten

Organisationsutredningen beräknar inga ökade kostnader. Administrationsbidraget föreslås avvecklas för att i stället gå till utveckling av IT system, kommunikation och support.

Kongressen

För att hålla kongresserna kostnadsneutrala med tvååriga kongressperioder, i förhållande till dagens kostnader, krävs att varannan är digital.

Om *inte* den ena kongressen är digital blir det en ökad kostnad. Vi bedömer att den uppgår till knappt 0,5 miljoner kronor per år (fördelat över nuvarande fyraårig kongressperiod dvs. totalt 2 miljoner kronor).

Väljer man alternativet att varannan kongress blir digital. Kan kostnaderna beräknas till ca 4 +2 miljoner exklusive personalkostnader. Det innebär en årlig kostnad på 1,5 miljoner plus tillkommande kostnader för personal.

Digitalt system som för att diskutera förslag till kongressen

Det medför ökade kostnader men de är svåra att beräkna, eftersom de sammanhänger med ambitionsnivån. Det leder till utvecklingskostnader och vissa kostnader för medverkande personal. Kongresskostnaderna ökar med kostnaderna för det digitala system som krävs för att kunna involvera föreningarna. Denna typ av kommunikationssystem bör kunna ha en bredare användning inom PRO och byggas upp i takt med hur systemen utvecklas och utifrån vad ekonomin medger.

Avskaffa representantskapet

En besparing på ca 100 000 kr per fysiskt möte.

Kvartalsvisa ordförandemöten

Kostnaden beräknas till 100 000 kronor per fysiskt möte. I stort sett inga kostnader vid digitala möten.

Visionsmötet

Visionsmötets omfattning avgör kostnaden. Representantskapet utgår och ersätts av visionsmöten, åtminstone ur ekonomisk synvinkel. I stort sett kan vi räkna med ett nollsummespel. Beroende på ambitionsnivån kan ökade kostnader tillkomma men för det kräver en mer ingående analys. Deltagaravgifter och intäkter från externa intressenter kan bidra till finansieringen.

Medieutredning

Vissa smärre kostnader tillkommer bland annat för personal. Utredningen bör gälla både hur organisationen ska nå ut, vilka områden som under de närmaste åren bör uppmärksammas för PRO och definiera viktiga målgrupper för opinionsbildningen.

Avslutande kommentar

Den största viktigaste inkomstkällan för PRO är medlemsavgiften. Det är därför inte bara ur föreningsdemokratisk synvinkel viktigt med många och engagerade medlemmar utan också för ekonomin.

Inkomsten per 10 000 medlemmar är 1,9 miljoner kronor, vilket PRO för närvarande tappar årligen, pandemiåret 2020 oräknat. Det föreligger också en risk att medlemstappet accelererar. När en förening förlorar medlemmar och får en allt sämre ekonomi är det lätt att förtroendevalda tappar geisten. Minskat engagemang leder lätt till färre aktiviteter, vilket kan göra det svårare att rekrytera nya medlemmar. Fler riskerar också att lämna föreningen om verksamhetsutbudet minskar.

När det gäller de förslag som inte har beräknats till någon direkt kostnad, med något undantag, krävs det naturligtvis personer som utvecklar material, rutiner o.s.v. Det finns kostnader i denna utveckling, som inte går att beräkna ordentligt utan att ange en ambitionsnivå. Mestadels handlar det om kostnader som finns i PRO:s samlade personalresurser.

Kongress vartannat år medför ökade kostnader, dels för personal dels för kongressen. Det är ett faktum att digital utveckling, åtminstone initialt, kostar men dessa måste vägas mot nyttan.

Visionsmötet kräver mer personal än representantskapet. Även här styr ambitionsnivån och hur PRO vill utveckla sitt arbete för att vara intressanta för landets pensionärer.